



Press och information

Europeiska unionens domstol
PRESSMEDDELANDE nr 227/21
Luxemburg den 21 december 2021

Dom i mål C-124/20
Bank Melli Iran

Det unionsrättsliga förbudet mot att rätta sig efter de sekundära sanktioner som Förenta staterna har beslutat om mot Iran kan åberopas i ett civilrättsligt mål

Detta förbud gäller även i avsaknad av en framställning eller specifik instruktion från en administrativ eller rättslig myndighet i Amerikas förenta stater, men får emellertid inte leda till ett intrång i näringsfriheten för den person som berörs av förbudet genom att orsaka oproportionerliga ekonomiska förluster

Bank Melli Iran (nedan kallad BMI) är en iransk bank som ägs av iranska staten. Banken har en filial i Tyskland. Telekom är ett dotterbolag till Deutsche Telekom AG med säte i Tyskland. Omkring hälften av företagets omsättning härrör från dess verksamhet i Förenta staterna. BMI och Telekom slöt ett flertal avtal om tillhandahållande av telekommunikationstjänster som BMI behöver för sin affärsverksamhet. År 2018 drog sig Förenta staterna ur det iranska kärnteknikavtalet som undertecknades år 2015 och vars syfte var att kontrollera det iranska kärntekniska programmet och att häva de ekonomiska sanktionerna mot Iran. Till följd av detta beslut återinförde Förenta staterna, med stöd av *Iran Freedom and Counter-Proliferation Act of 2012*, sanktioner mot Iran och mot personer som är upptagna i en förteckning,¹ däribland BMI. Sedan denna tidpunkt är det återigen förbjudet att utanför Förenta staternas territorium upprätthålla affärsförbindelser med de personer som finns upptagna i denna förteckning.

Till följd av Förenta staternas beslut antog unionen den delegerade förordningen 2018/1100² som ändrar bilagan till förordning nr 2271/96³ på så sätt att *Iran Freedom and Counter-Proliferation Act of 2012* intas i bilagan. Förordningen innehåller i synnerhet ett förbud för berörda personer att rätta sig efter de lagar som anges i bilagan eller åtgärder som följer av dessa lagar (artikel 5 första stycket), förutom om undantag har beviljats. Europeiska kommissionen kan nämligen bevilja personer som omfattas av förordningen tillstånd att uppfylla kraven enligt dessa utländska lagar för det fall bristande uppfyllelse allvarligt skulle skada deras eller unionens intressen (artikel 5 andra stycket).

Enligt tysk rätt gäller att "[e]n rättshandling som strider mot ett lagstadgat förbud är ogiltig, om inte annat följer av lag".⁴ Eftersom Telekom hade sagt upp samtliga avtal med BMI med verkan från år 2018, det vill säga innan avtalen löpte ut, utan att uttryckligen ange något skäl för uppsägningen och utan tillstånd från kommissionen bestridde BMI uppsägningen vid tysk domstol. Domstolen i första instans förelade Telekom att fullgöra avtalen fram till utgången av de ordinarie fristerna för uppsägning. Däremot befanns den ordinarie uppsägningen av avtalen vara i överensstämmelse med artikel 5 i förordningen. BMI överklagade avgörandet i första instans till Hanseatisches

¹ Specially Designated Nationals and Blocked Persons List (förteckningen över uttryckligen identifierade inhemska medborgare och personer vars tillgångar är spärrade) (nedan kallad SDN-förteckningen).

² Kommissionens delegerade förordning (EU) 2018/1100 av den 6 juni 2018 om ändring av bilagan till rådets förordning (EG) nr 2271/96 om skydd mot följderna av tillämpning av extraterritoriell lagstiftning som antas av ett tredje land, och åtgärder som grundar sig på eller är en följd av denna lagstiftning (EUT L 199 I, 2018, s. 1).

³ Rådets förordning (EG) nr 2271/96 av den 22 november 1996 om skydd mot följderna av tillämpning av extraterritoriell lagstiftning som antas av ett tredje land, och åtgärder som grundar sig på eller är en följd av denna lagstiftning (EGT L 309, 1996, s. 1), i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 37/2014 av den 15 januari 2014 om ändring av vissa förordningar om den gemensamma handelspolitiken vad gäller förfarandena för antagande av vissa åtgärder (EUT L 18, 2014, s. 1), och enligt kommissionens delegerade förordning (EU) 2018/1100 av den 6 juni 2018 om ändring av bilagan till rådets förordning (EG) nr 2271/96 (EUT L 199 I, 2018, s. 1), nedan kallad förordningen.

⁴ 134 § Bürgerliches Gesetzbuch (civillagen).

Oberlandesgericht Hamburg (Regionala överdomstolen i Hamburg, Tyskland), vilken framställde en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen angående tolkningen av artikel 5 första stycket i nämnda förordning mot bakgrund av, bland annat, artiklarna 16 och 52 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan) och det system för tillstånd som föreskrivs i artikel 5 andra stycket i samma förordning.

Domstolens bedömning

Domstolen (stora avdelningen) finner att artikel 5 första stycket i förordningen har getts en vid formulering och slår fast att förbudet mot att uppfylla de krav och förbud som föreskrivs i vissa lagar som antagits av ett tredjeland i strid med internationell rätt är tillämpligt även när en administrativ eller rättslig myndighet inte har gjort en framställning eller gett en instruktion i syfte att säkerställa kravens eller förbudens efterlevnad. Enligt domstolen får denna tolkning stöd av syftena med förordningen vilka, bland annat, är att skydda den etablerade rättsordningen och unionens intressen i allmänhet för att i största möjliga utsträckning förverkliga målet om fria kapitalrörelser mellan medlemsstater och tredjeland samt berörda personers intressen. Med hänsyn till det hot om rättsliga följder som sådana lagar utgör för de personer på vilka nämnda krav eller förbud är principiellt tillämpliga skulle förordningen nämligen inte kunna motverka effekterna av dessa lagar om tillämpningen av förbudet i artikel 5 första stycket var beroende av att en utländsk administrativ rättslig myndighet utfärdade instruktioner.

Domstolen konstaterar vidare att förbudet i artikel 5 första stycket i förordningen har formulerats i klara, precisa och ovillkorliga ordalag och att det således kan åberopas i ett sådant civilrättsligt mål som det nationella målet. Den bekräftar att en person som omfattas av förordningens tillämpningsområde och som saknar tillstånd från kommissionen – med beaktande av nämnda artikel 5 första stycket – får säga upp avtal som vederbörande har ingått med en person som är upptagen i SDN-förteckningen utan att ange något skäl för uppsägningen. I ett civilrättsligt mål avseende ett föregivet åsidosättande av förbudet i denna bestämmelse, ankommer det emellertid på den person mot vilken förbudet riktar sig att styrka att hans eller hennes agerande – i förevarande fall uppsägningen av ett antal avtal – inte syftade till att följa den amerikanska lagstiftning som avses i förordningen, när det vid första anblicken förefaller som om detta var avsikten.

Med avseende på det aktuella målet påpekar domstolen att tysk rätt medger att den part som gör gällande att en rättshandling är ogiltig på grund av ett åsidosättande av ett lagstadgat förbud, såsom det som föreskrivs i artikel 5 första stycket i förordningen, åberopar denna ogiltighet inför domstol. I den situationen skulle bevisbördan, enligt tysk rätt, helt och hållet åvila den person som åberopar ett åsidosättande av artikel 5 i förordningen. Den erforderliga bevisningen är emellertid i allmänhet inte tillgänglig för den personen, vilket medför att det blir svårt för den domstol som ska pröva frågan att avgöra huruvida förbudet i artikel 5 första stycket i förordningen har åsidosatts, varför förbudets verkan skulle äventyras.

Slutligen slår domstolen fast att artiklarna 5 och 9⁵ i förordningen, mot bakgrund av artiklarna 16 och 52 i stadgan, inte utgör hinder för att en uppsägning av avtal förklaras ogiltig under förutsättning att ogiltigförklaringen inte får oproportionerliga följder, särskilt ekonomiska, för den berörda personen. Om det i förevarande fall visar sig att uppsägningen, som har gjorts utan sådant tillstånd som avses i artikel 5 andra stycket i förordningen, strider mot artikel 5 första stycket skulle den vara ogiltig enligt tysk rätt. När en sådan ogiltighet kan medföra en begränsning av näringsfriheten kan den emellertid endast inträda om den är förenlig med de villkor som föreskrivs i artikel 52.1 i stadgan.

Med avseende på villkoret att det väsentliga innehållet i näringsfriheten enligt artikel 16 i stadgan måste bevaras konstaterar domstolen att en ogiltigförklaring av uppsägningen av avtalen mellan BMI och Telekom inte skulle få till följd att Telekom framtogs möjligheten att göra gällande sina allmänna intressen i ett avtalsförhållande utan denna möjlighet skulle snarare begränsas. Den

⁵ I artikel 9 i förordningen föreskrivs att "Varje medlemsstat skall fastställa påföljderna för eventuella överträdelser av relevanta bestämmelser i denna förordning. Dessa påföljder måste vara effektiva, proportionella och avskräckande."

begränsning av näringsfriheten som skulle bli en följd av en eventuell ogiltigförklaring av en uppsägning av avtal i strid med förbudet i artikel 5 första stycket i förordningen framstår i princip som nödvändig för att motverka effekterna av den aktuella utländska lagstiftningen och därigenom skydda den etablerade rättsordningen och unionens intressen i allmänhet.

Domstolen anmodar således den hänskjutande domstolen att, vid prövningen av huruvida begränsningen av Telekomns näringsfrihet är proportionerlig, göra en avvägning mellan uppnåendet av målen med förordningen, vilket främjas genom ogiltigförklaringen av den aktuella uppsägningen i strid med förbudet i artikel 5 första stycket i förordningen och sannolikheten för att Telekom drabbas av ekonomiska förluster samt omfattningen av dessa för det fall bolaget inte avslutade sina affärsförbindelser med BMI. Av betydelse vid denna proportionalitetsbedömning är även den omständigheten att Telekom, med förbehåll för vad som framkommer vid en kontroll, inte har ansökt hos kommissionen om undantag från förbudet i artikel 5 första stycket i förordningen.

PÅPEKANDE: Begäran om förhandsavgörande gör det möjligt för domstolarna i medlemsstaterna att, i ett mål som pågår vid dem, vända sig till EU-domstolen med frågor om tolkningen av unionsrätten eller om giltigheten av en unionsrättsakt. Domstolen avgör inte målet vid den nationella domstolen. Det är den nationella domstolen som ska avgöra målet i enlighet med EU-domstolens avgörande. Detta avgörande är på samma sätt bindande för de övriga nationella domstolar där en liknande fråga uppkommer.

Detta är en icke-officiell handling avsedd för massmedia och den är inte bindande för domstolen.

Domen i [fulltext](#) publiceras på webbplatsen CURIA dagen för avkunnandet.

Kontaktperson för press: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127

Bilder från uppläsningen av domen finns tillgängliga på "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106